

پادشاهی عربستان سعودی

وزارت آموزش عالی

دانشگاه اسلامی امام محمد بن سعود

ریاست دانشکده تحقیقات علمی

راهنمایی برای آنچه زائران

می بایست

در حج و عمره انجام دهند

نگارنده: دکتر صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان

۱۴۲۷ هجری قمری - ۲۰۰۶ میلادی

© تمامی حقوق برای دانشگاه اسلامی امام محمد بن سعود, ۱۴۲۷ قمری محفوظ است.

تهیه کاتالوگ به همت کتابخانه ملی ملک فهد

الفوزان, صالح بن فوزان بن عبدالله

راهنمایی برای آنچه زائران می بایست در حج و عمره انجام دهند / صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان – ریاض, ۱۴۲۷ هجری قمری

۶۱ صفحه, ۱۲×۱۷ cm - ۹۹۶۰

۱- حج ۲- عمره ۳- عنوان ۴- سری ها

رده بندی ۲۵۲/۵

۱۴۲۷/۵۰۹۰

شماره سپرده. ۱۴۲۷/۵۰۹۰

ISBN: 9960-04-696-6

به نام خداوند بخشنده مهربان

تمامی حقوق کپی رایت برای دانشگاه محفوظ است

پیش‌گفتار

ستایش از آن پروردگار جهانیان است و درود و رحمت بر خاتم پیامبران، خانواده و همراهانش.

در ادامه باید گفت،

به عنوان شروع یک سری راهنماها، دانشگاه خلاصه ای از (آنچه که زائر می‌بایست در حج و عمره انجام دهد) به قلم دکتر صالح بن فوزان بن عبدالله که پروردگار توفیق روز افزون نصیبشان گرداند، انتشار داده است. با اینکه دانشگاه نسخه های زیادی را قبل موعد حج صادر کرده بود، همگی تمام شدند و تقاضاهای مکرری برای این نسخه ها از خارج و داخل پادشاهی عربستان وجود داشت. دلیل اصلی این همه تقاضا، ایجاز، جامع بودن و راحتی این مطالب است. به همین دلیل است که دانشگاه بارها آن را به چاپ رسانده و هر بار بلافاصله پس از چاپ تمام می‌شوند. بنابراین، نویسنده این مطالب، که اجرش با خداوند متعال باشد، نیاز فوری مردم را برای چنین جزوات ساده و مزایای عظیم آن را درک کرده است. به همین دلیل ایشان این راهنما را اصلاح کرده و مطالب مناسبی را به آن اضافه نموده تا مفیدتر و جامع تر شود.

دانشگاه در انتشار مجدد این راهنما دنباله رو نمونه ی مبارک خادم الحرمین الشریفین و دولت حکیمش در پیگیری ثابت برای خدمت به

اسلام، انتشار علومش و ارائه ی شریعت است. از پروردگار منان خواستاریم تا ارئه این مطالب را به همه ی زائران در دنیای اسلام آسان گرداند تا آنها بتوانند به درستی مراسم حج را به جا آورند و از مزایای آن بهرمند گردند. از پروردگار منان خواستاریم تا از این یادآور هم برای این دنیا و هم آخرت پاداش، مزایا و خوبی حاصل فرماید.

در این میان، دانشگاه به تمامی افراد دولتی و غیر دولتی که مایلند این مطالب را به طور رایگان انتشار دهند این فرصت را میدهد تا مزایای آن را در میان مردم پخش کنند و پاداش این کار را از پروردگار منان مسئلت نمایند. این امر می بایست پس از هماهنگی با مقامات دانشگاه انجام پذیرد.

خداوند نویسنده این مطالب را برای تلاش بی وقفه اش در جهت خواندن خداوند، هدایت مردم به پرستشش، و هشدار دادن به آنها در مورد انجام اعمال اشتباه و فرا رفتن از حدودی که خداوند تعیین کرده پاداش دهد. خداوند همه ی ما را در بین کسانی قرار دهد که از این اعمال مبارک سود می برند. او تنها کسی که می تواند ما را به راه راست هدایت فرماید

@@@

مقدمه

ستایش از آن پروردگار جهانیان است و درود و رحمت بر خاتم پیامبران، خانواده و همراهانش.

در ادامه باید گفت،

برخی از مردم عادی که هرگز به حج یا عمره نرفته اند مکررا می پرسند:

" زمانی که حج یا عمره را به جا می آوریم چه کار باید انجام دهیم و یا چه بگوئیم؟"

من این مطالب خلاصه شده را در پاسخ به این پرسش به نگارش درآوردم، زیرا مردم عادی ممکن است آنچه را به طور تجربی نوشته شده را متوجه نشوند. برای این دسته از افراد همین که آنچه باید انجام دهند به زبان ساده نوشته شود کفایت می کند.

نویسنده

ای زائران!

به دنبال دست یابی به خلوص نیت برای خدا در حج و عمره و تمام اعمالتان باشید. همچنین برای دنبال کردن سنت رسول خدا، که رحمت پروردگار بر او باد، باشید تا حج و عمره و تمام اعمال عبادی را انجام دهید و همه ی اعمالتان مورد قبول درگاه پروردگار قرار گیرد. بدون خلوص نیت و پیروی از سنت، اعمال مورد قبول نخواهد گرفت. بنابراین، به شما توصیه می کنم پیش از انجام مراسم حج و عمره این راهنما را مطالعه فرمائید تا بتوانید از این مراسم بهره برید.

هزینه های مرایم حج و عمره می بایست از منبع قانونی پرداخت شود زیرا بنا به گفته برخی روایات انجام مراسم حج از یک منبع مالی غیرقانونی قابل قبول نیست.

نخست: احرام (تشریفات مذهبی متبرک کردن)

برادران آگاه باشید اولین مراسم مذهبی حج یا عمره احرام است. بنابراین، شما می بایست زمان و مکان احرام و همچنین آنچه را می بایست قبل از احرام انجام شود، مفهوم آن، و انواع مراسم، تشریفات مذهبی را که به واسطه ی آن احرام می شوید را بدانید. علاوه بر این، شما می بایست از تذکراتی که در مورد بعد یا لحظه احرام داده می شود و آنچه پس از احرام ممنوع می شود آگاه باشید.

۱- محل احرام:

پیامبر، که رحمت خدا بر او باد، مکان هایی را که زائر هر زمان که از آنجا عبور کند احرام در نظر گرفته می شود، تعیین کرده اند. این مکان ها به قرار زیر است:

- (۱) ذوالحلیفه که اکنون ابیار علی (دیوارهای علی) نامیده می شود که میقات مردم مدینه است و هر آن کسی است که از آن در طی سفر زمینی با هوایی عبور می کند.
- (۲) الجحفة مکانی است در نزدیکی رابغ در نوار ساحلی. امروزه مردم از رابغ که با فاصله ی اندکی پس از این میقات وجود دارد احرام می شوند. اینجا میقات افرادی است که از المغرب الکبیر، شام و مصر می آیند و افرادی که زمینی، دریایی یا هوای از آن می گذرند.
- (۳) یلملم میقات مردمان یمن و تمام کسانی است که از این مسیر می آیند.
- (۴) قرن المنازل (که نام دیگرش السیل است). اینجا میقات مردم نجد و کسانی است که زمینی و یا هوایی از این مسیر می آیند.
- (۵) ذات عرق میقات مردم عراق و هر آنکسی است که از آن در طی سفر زمینی با هوایی عبور می کند.
- (۶) کسانی که هر جای دیگری اقامت دارند اما منازلشان نزدیک مکه است، از منازلشان احرام می شوند. کسانی که در مکه سکونت دارند در زمان حج از مکه وارد حالت احرام میشوند. هرچند آنها برای احرام شدن به اولین نقطه ی خارج از منطقه ی مقدس شهر می روند. به همین ترتیب، کسانی که از این

میقات عبور می کنند بدون اینکه نیت حج یا عمره داشته باشند از هر جایی که نیت کنند وارد حالت احرام می شود. مجاز نیست از این مکان بدون داشتن نیت احرام عبور کرد.^۱

۲- زمان احرام:

احرام می تواند در ماه هایی که پروردگار مقرر کرده رخ دهد. همان گونه که می فرماید: ﴿الْحُجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ﴾ [2: 197]^۲ این ماه ها شامل شوال، ذی القعدة، و ده روز اول ماه ذی الحجه می شود. هرکسی که پیش از این ماه ها احرام شود، احرام آن براساس نظر اکثر فقها مورد قبول نیست.

هرکس احرام شود و قبل از طلوع روز دهم ذی الحجه در عرفه بماند حجتش قابل قبول نخواهد بود. در عمره زائر می تواند هر زمانی احرام شود.

۳- کارهایی که می بایست قبل از احرام انجام داد:

اگر نیت دارید که احرام شوید، توصیه می شود اعمال زیر را برای آمادگی خود انجام دهید:

أ) سبیل خود را بزنید، ناخن های خود را کوتاه کنید، موهای زیر بغل و زهار را بزنید. اگر نیازی ندارید که این موارد را انجام

^۱ هرکسی که از همان میقات عبور نکند، می بایست زمانی که از مکانی هم شان آن میقات عبور می کند احرام در نظر گرفته شود.

^۲ [2: 197]

دهید، میتوانید این اعمال را انجام ندهید. اگر قبلاً این کارها را انجام داده اید نیازی به انجام دوباره آن نیست.

ب) با اینکه حتی از دید دیگران به دور هستید به طور کامل حمام کنید و هرگونه آلودگی را از خود بزدانید. اگر قادر به حمام کردن نیستید در آن اجباری نیست.

ج) زائران مرد می بایست تمام لباس های خود را که دوخته شده است مانند جامه، پیراهن و جوراب را از تن درآورند و در عوض می بایست الأزار (لباسی که پائین تنه را می پوشاند) و ردا (لباسی که بالا تنه را می پوشاند) به تن کند. توصیه می شود که این دو تکه لباس هر دو سفید و تمیز باشند، نو بودن آنها اهمیتی ندارد. زائران مرد همچنین اجازه دارند هر کفشی که مایلند را به پا کنند به شرط آنکه دوخته نشده باشد، همچنین اجازه دارند دمپایی که پاشنه ندارد بدون جوراب بپوشند.

زنان زائر می بایست برقه یا نقاب دوخته شده خود را درآورند و در عوض صورت خود را با خمار (پوششی که سر را می پوشاند) بپوشانند تا سر خود را از نامحرم ها (کسانی که می تواند با آنها ازدواج کند) پوشیده نگاه دارد. اگر پوشش صورتشان را لمس کند هیچ اشکالی ندارد. بنابراین هیچ نیازی به پوشیدن عمامه یا چیزی شبیه آن نیست تا از برخورد پوشش با صورت جلوگیری کند. برخی از زنان چنین می کند که البته بر طبق سنت نیازی برای این کار نیست.

زنان می بایست دستکش های (برای پوشش دستان) خود را نیز در بیاورند. مادامی که دست ها و صورت زینتی ندارند نیازی به پوشاندن آنها نیست. هیچ اجباری برای رنگ لباس های احرام زنان وجود ندارد، برخی تصور می کنند که می بایست سبز رنگ باشد زیر اساس شریعت بر این رنگ است. به همین ترتیب، دیگران به اشتباه تصور می کنند که زنان می بایست لباس های سفید بپوشند. این امر جایز نیست، زیرا به گونه ای تقلید از مردان محسوب می شود.^۱

(د) پس از حمام کردن مردان می توانند بدنشان و نه لباس های احرام را عطر بزنند. سپس نیت احرام کنند. زنان می توانند از عطرهایی که بوی قوی ندارند (نباید بوی آن توسط مردان حس شود) استفاده نمایند.

۴- معنی احرام:

پس از انجام تمام مقدماتی که ذکر شد، شما احرام تصور می شوید.

احرام بدین معناست که نیت کرده اید تشریفات دینی خود را آغاز کنید. زمانی که این نیت را بکنید، حتی اگر آن را به زبان نیاورید در حالت احرام قرار می گیرید. بهتر است پس از انجام

^۱ تصورشان بر این است که لباس احرام زنان همان لباس های معمولی زنان است، به جز آن لباس هایی که زینت دارند.

یکی از نمازهای واجب نیت احرام بکنید. اگر زمان مقرر هیچ کدام از نمازهای واجب نیست و شما نمازی دو رکعتی پیش از نیت احرام به جا می آورید ایرادی ندارد مگر اینکه این نماز را در یکی از زمان هایی به جا آورید که مجاز به انجام آن نیستید مانند پس از طلوع یا پس از نماز بعد از ظهر. در هر کدام از این زمان ها، بدون نماز شما احرام محسوب می شوید. اگر شما به نیابت از شخصی حج یا عمره را انجام می دهید هیچ ایرادی ندارد اگر بگوئید: "پروردگارا من اینجا هستم (در خدمت تو) از طرف (نام شخص)"

۵- انواع حجبی که یک زائر می تواند انتخاب کند:

حج سه نوع دارد:

(تمتع، افراد و قران). بهترین نوع آن تمتع، سپس قران و آخرین مورد افراد است.

حج تمتع: نوعی از حج است که در آن زائران نیت خود را فقط برای عمره در طی ماه های حج (شوال، ذی القعدة و ده روز اول ذی الحجه) در میقات اعلام می دارند. پس از انجام عمره، احرام را ترک می کند. پس از آن زائر نیتش را از مکان اقامتش در مکه برای انجام اداب حج اعلام می دارد و در تمتع اگر زائر در نزدیکی یک مسجد مقدس اقامت ندارد قربانی (قربانی یک حیوان) انجام دهد.

حج قران: نوعی از حج است که در آن زائر به طور همزمان نیتش را برای حج و عمره با همان احرام در میقات اعلام می دارد، یا زائر قبل از شروع طواف ابتدا احرام عمره را در نظر می گیرد و سپس نیت حج را می کند. شما تا زمان پرتاب جمرات (سنگ ریزه ها) در روز عید، زدن موی سر خود و قربانی حیوانات مانند زائران تمتع در حالت احرام باقی می مانید.

افراد: در این نوع حج تنها در میقات احرام محسوب می شوند و تا زمان پرتاب سنگ در روز عید و اصلاح سر احرام باقی می مانند. با این حال، در این نوع حج هیچ لزومی ندارد که قربانی انجام دهید. بعداً این نوع حج به طور مفصل توضیح داده خواهد شد.

۶- آنچه می بایست در زمان احرام بگویند:

(أ) توصیه می شود در حج تمتع بگویند، "پروردگارا! به احرام نیت می کنم تا عمره را انجام دهم، سپس حج (تمتع) را انجام دهم. پس آن را برایم سهل و آسان گردان و آن را از من بپذیر" یا بگویند: "لبيك اللهم عمرة متمتعا بها الى الحج" که معنای آن چنین است: "پروردگارا! من اینجا آمده تا عمره و سپس حج (تمتع) را انجام دهم."

(ب) توصیه می شود در حج قران بگویند، "پروردگارا! به احرام نیت می کنم تا هم عمره و هم حج را به جا بیاورم" یا

بگوئید: "لبيك اللهم عمره والحج" یعنی "پروردگارا! من اینجا آمده تا عمره و حج را انجام دهم."

ج) توصیه می شود در حج افراد بگوئید, "پروردگارا! به احرام نیت می کنم تا حج را به جا بیاورم" یا بگوئید: "لبيك اللهم الحج" یعنی "پروردگارا! من اینجا آمده تا حج را انجام دهم."

اگر بیمار هستید و نگرانید که نتوانید حج یا عمره را به جا آورید, اجازه دارید زمانی که نیت احرام دارید بگوئید: "اگر به دلیل مانعی (نتوانم حج یا عمره خود را به پایان برسانم), جایگاه من جایی خواهد بود که از آنجا به بعد نتوانستم ادامه بدهم." در این مورد اگر نتوانید حج خود را به پایان برسانید, از حالت احرام خارج می شوید و نیازی به قربانی نیست زیرا از همان ابتدا این استعدا را داشته اید.

پس از نیت کردن به احرام, تلبیه را از بر می خوانید:
 "لبيك اللهم لبيك لبيك لا شريك لك لبيك ان الحمد و النعمة لك و الملك لا شريك لك لبيك" مردها می بایست این عبارت را بلند و زنان آهسته بیان کنند.

موارد مهم:

اول: اگر زنی قبل از احرام در دوران حیض خود قرار بگیرد، خواه در حالت قاعدگی و خواه خونریزی پس از زایمان، می بایست حمام و خود را پاکیزه نماید پس از آن میتواند احرام در نظر گرفته شود. اگر پس از احرام قاعده شود حالت احرامش باقی می ماند و او تمام اعمال حجش را به جز طواف انجام می دهد و آن را تا زمان پاکی خود به تعویق می اندازد. اگر نیت تمتع کرده باشد و تا روز عرفه، پاک نشده باشد می بایست نیت حج کند و آن را با عمره انجام دهد چنان که حج قران است. سپس به عرفه می رود و همه اعمال را به جز طواف و سعی (راه رفتن بین کوه های صفا و مروه) را که تا زمان پاک شدنش به تعویق انداخته انجام میدهد.¹

دوم: مسافران هواپیما در صورتی احرام می شوند که هواپیما از روی یکی از میقات عبور کنند. این فرد اجازه ندارد احرام خود را به تعویق بیندازد تا زمانی که به جده برسد، زیرا جده فقط برای ساکنانش و افرادی که نیت کرده اند حج را زمانی که آنجا هستند انجام دهند میقات محسوب می شود.

در صورتی که پیش از سوار شدن به هواپیما حمام رفته و خود را تمیز کرده و زیر لباس های معمولی اش الأزار

¹ احرام کودک (که به بلوغ نرسیده) چه برای حج باشد چه عمره صحیح است. اگر پسر بچه ای است که نزدیک سن بلوغ است خودش نیت احرام می کند، ولی اگر خیلی کودک است، سرپرستانش این کار را از طرف او انجام میدهند. سرپرستانش می بایست او را از انجام محدودیت های احرام منع کنند.

پوشیده. در این مورد بهتر است زمانی که نزدیک میقات میشود لباس های خود را درآورد و ردا برتن کند تا احرام شود.

اگر لباس احرام ندارد، اجازه دارد که شلوارش را بر تن داشته باشد و جامه اش را از تن به در کند و آن را دور کمر و سینه اش ببیچد تا احرام محسوب شود. زمانی که به فرودگاه می رسد در اولین فرصت شلوارش را از تن به در کرده و لباس هاس احرام را برتن می کند.

زنان نیازی ندارند تا لباس های خاصی برای احرام بر تن کنند. بنابراین، می توانند زمانی که در هواپیما هستند احرام در نظر گرفته شوند، فقط می بایست همانطور که پیشتر گفته شد، حجاب صورت خود را بردارند و صورتشان را با بخشی از پوشش سرشان بپوشانند. علاوه بر این می بایست دستکش های خود را نیز در بیاورند.^۱

سوم: برخی از زائران عکس های یادگاری می گیرند، این عمل به دو دلیل نهی شده است:

اولاً: عکس گرفتن نوعی سرپیچی است و گناه کبیره است.^۲

^۱ و دست هایش را (از دید مردان) با بخشی از لباس یا جامه اش بپوشاند.

^۲ آغاز مراسم حج با عملی گناه ناپسند است.

ثانیا: این عمل نوعی ریا محسوب می شود، زیرا زائر مایل است دیگران او را در حالت احرام ببینند. ریا از بین برنده ی اعمال است. بنابراین مسلمانان گرامی می بایست از آن آگاه باشند.

چهارم: هیچ کسی اجازه ندارد از طرف شخصی که تا به حال حج یا عمره را انجام نداده است، حج یا عمره انجام دهد.

پنجم: برخی زائران مرد پوشش خود را از روی شانه ی راست خود پس از احرام برمیدارند که کاری اشتباه است و تنها در طی طواف این امر امکان پذیر است.^۱

۷- اعمالی که انجام آن پس از نیت احرام نهی شده است عبارتند

از:

(أ) پس از نیت به احرام برای زنان و مردان زائر حرام است که به بدن یا لباس های خود عطر بزنند. همچنین نیت بوئیدن و استفاده از موادی که بو دارند مانند غذاها، نوشیدنی ها و صابون ها هم حرام است.

(ب) زدن (کوتاه کردن یا بریدن) موی سر یا بدن برای زائران زن و مرد حرام است. همچنین کوتاه کردن ناخن برای زائران زن و مرد حرام است.

^۱ چیزی که در اینجا مد نظر است طوافی است که پس از ورود انجام می شود که خواه طواف القدوم باشد یا طواف برای عمره.

- (ج) شکار و کمک به سایرین برای شکار حیوانات روی زمین به هر طریقی چه با راهنمایی شکارچی و چه با نشان دادن حیوانات برای زائران مرد و زن حرام است.
- (د) داشتن روابط جنسی، ایجاد عقد و نامزدی یا حتی صحبت راجع به این موارد برای زائران زن و مرد حرام است.
- (ه) برای زائران مرد حرام است که سر خود را به وسیله‌ی چیزی مانند عمامه، کلاه و غیره بپوشانند، اما استفاده از چتر یا چیزی شبیه آن به عنوان سایه بان ایرادی ندارد.^۱
- (و) پوشیدن لباس‌های دوخته شده مانند پیراهن، جوراب و غیره برای مردان حرام است. بستن کیف پول کمری به دور کمر برای نگه داری پول جهت هزینه‌های شخصی ایرادی ندارد. مردان می‌توانند عینک، ساعت^۲، صندل و کفش‌های کوتاه تا زیر قوزک پا بپوشند. صندل بهتر از کفش است.
- (ز) زنان نمی‌بایست به وسیله‌ی برقه یا نقاب یا هرگونه پوشش دوخته شده‌ی دیگری روی صورت خود را بپوشانند. علاوه بر این، اجازه ندارند دستکش یا هرلباس دیگری از پشم، کتان یا مواد مشابه را به دست کنند.

^۱ مانند نشستن در سایه‌ی سقف ماشین یا چادر.

^۲ و حلقه

اشتباهاتی که در مساجد التعمیم و جعرانه رخ می دهد:

۱- مسجد التعمیم:

اخیرا، با این تصور که قانون شریعت چنین است، به مسجد التعمیم میروند تا در آنجا پیش از رفتن به مسجد مقدس نماز بخوانند. سایر زائران ممکن است احرام را از میقاتی که نامش برده شده و از آن میگذرند از دست بدهند تا از مسجد التعمیم احرام شوند. برخی از زائران که در مکه اقامت می کنند مکررا به مسجد التعمیم میروند تا برای عمره احرام شوند. دلیل اصلی همه ی این کارها این است که برخی از زائران بر این باورند که مسجد التعمیم مزیت و شایستگی خاصی دارد که باید زیارت شود. به همین دلیل است که باید به مسلمانان یادآوری کرد که این مسجد هیچ مزیتی نسبت به سایر مساجد ندارد. بنابراین رفتن به این مسجد با چنین باوری بدعت محسوب می شود و همانطور که پیامبر که درود و رحمت خدا بر او باد می فرماید: " هر کس عملی را انجام دهد که ما آن را سفارش نکنیم، آن عمل پذیرفته نخواهد شد."

مکررا رفتن به این مسجد از جمله کارهایی نبوده که حضرت محمد، درود و رحمت خدا بر او باد، و یارانشان انجام میداده اند. در واقع این مسجد در زمان حضرت محمد، که درود و رحمت خدا بر او باد، ساخته نشده بوده است و بعد از ایشان ساخته شده و مسجد عایشه نامیده شده است. به این دلیل این مسجد را "عایشه" نامیدند زیرا از این مکان ایشان احرام شد.

این داستان مربوط به زمان های بسیار دور است. عایشه در زمان پیامبر، که درود و رحمت خدا بر او باد، از ایشان خواست تا به او بعد از حج اجازه عمره بدهد زیرا ایشان حیض شده بودند و نتوانسته بودند قبل از حج عمره را انجام دهند. پس از اینکه ایشان از پیامبر چنین درخواستی داشتند، پیامبر فرمودند که ایشان به مسجد التنعیم بروید و احرام شود زیرا خارج از منطقه ی مقدس شهر آنجا نزدیک ترین محل بوده است. بنابراین احرام از این نقطه برای ایشان ساده تر بوده اما هیچ برتری نسبت به سایر جاهایی که خارج از منطقه مقدس بوده نداشته است. نظر مردم راجع به اینکه این مکان به سایر مکان ها ارجحیت دارد یک نظر کاملاً اشتباه است.

رفتن به این مسجد با این باور نوعی بدعت است، اگر شخصی در میقات احرام نشود و بخواهد در مسجد التنعیم احرام شود عملی نهی شده را انجام داده و یکی از الزامات حج یا عمره را ترک گفته است. در این مورد زائر می بایست در مکه قربانی (گوسفند) کند و گوشتش را در میان مردم نیازمند پخش کند. در صورتی که زائر در میقات نام برده احرام نشود مرتکب گناه شده و برای توبه و راهایی از آن می بایست همانطور که گفته شد قربانی کند.

هر کسی که در زمان ورود به مکه به زیارت مسجد مقدس نرود و در عوض به مسجد التنعیم برود تا در آنجا نماز بخواند دچار بدعت شده و گناه بزرگی را مرتکب شده است. به همین دلیل به محرمی (زائری که در حالت احرام است) که به مکه

رسیده توصیه می‌شود اگر عمره را انجام می‌دهد مسجد مقدس را زیارت کرده و طواف و سپس سعی را بین کوه‌های صفا و مروه انجام دهد و اگر حج قرآن یا افراد را انجام میدهد طواف القدوم را انجام دهد. زائر نمی‌بایست به التعمیم یا سایر مساجد برود. ترک مکه به التعمیم برای مکرراً احرام شدن برای عمره، قبل یا بعد از حج یا در هر زمانی به غیر از زمان حج خلاف آنچه است که توصیه شده و آن بدان دلیل است که ماندن در مسجد مقدس، نماز خواندن در آنجا و طواف کردن بهتر از ترک کردن مکه جهت مکرراً احرام شدن برای عمره از التعمیم یا هر نقطه‌ی دیگر است و خداوند داناترین است.

۲- در مسجد جعرانه:

مسجد جعرانه (یا جِعْرَانَه) مکانیست بین مکه و طائف ولی به مکه نزدیک‌تر است. این مکان و مسجدش برخلاف آنچه برخی مردم تصور می‌کنند هیچ ویژگی خاصی یا برتری نسبت به سایر مکان‌هایی که در خارج از منطقه مقدس هستند ندارد. پیامبر، که درود و رحمت خدا بر او باد، زمانی که از حنین بازمی‌گشتند سر راه خود در این نقطه احرام شدند. پیامبر از جعرانه احرام شدند زیرا ایشان نیت عمره را در راه برگشت به مکه در این مکان کردند.

پیامبر، که درود و رحمت خدا بر او باد، در حالت عادی از جعرانه احرام نمی‌شدند و در آنجا نماز نمی‌خواندند. آنچه که

برخی مردم انجام می دهند و مکه را به سمت جعرانه ترک می کنند تا در انجا احرام شوند و نماز بخوانند، طبق عمل پیامبر، که درود و رحمت خدا بر او باد، و یاران ایشان نیست. علاوه بر این هیچ کدام از علما این امر را توصیه نمی کنند بلکه مردم عادی به اشتباه گمان می کنند این عمل طبق سنت است. به همین دلیل است که پیامبر، که درود و رحمت خدا بر او باد، فقط هنگامی که از مکه باز می گشتند از این مکان احرام می شدند. راهنمایی سنت برای کسانی که از راه طائف و یا شهرهای همسایه آن وارد مکه می شوند این است که از جعران یا هر مکان دیگری خارج از منطقه مقدس که از آن گذر می کنند، احرام شوند.

ثانیا: زائر در لحظه ورود به مکه چه باید بکند؟

۱- زائران تمتع:

زائران تمتع می بایست در لحظه ی ورود به مکه تمام تشریفات مذهبی عمره را که با هفت بار طواف دور کعبه آغاز می شود انجام دهند. هر دور طواف از حجرالسود شروع و به آن خاتمه می یابد. پس از اتمام طواف بهتر است دو رکعت نماز در مقام ابراهیم (محلی که ابراهیم زمان ساختن کعبه ایستاده بود) خوانده شود. اگر امکان خواندن نماز در این مکان برای زائر وجود ندارد، وی می تواند هرجائی در مسجد نماز بخواند. توصیه می شود تا از آب زمزم بنوشد و سپس به سمت صفا حرکت کند و بین کوه های صفا و مروه هفت بار راه برود. هر بار از مروه شروع و به صفا ختم می شود تا هفت بار تمام شود. هر بار راه رفتن از صفا به

مروه و از مروه به صفا یک بار راه رفتن در این مسیر حساب می شود.

پس از آن زائران مردم بایست موهای خود را بتراشند و زنان زائر می بایست به اندازه ی یک بند انگشت از موهای خود را کوتاه کنند. با این کار زائر عمره خود را به پایان می رساند و از حالت احرام خارج می شود بنابراین می تواند کارهایی را انجام دهد که در حالت احرام از انجام آن منع شده بود.

توجه فرمائید که اساس عمره, احرام, طواف و سعی است و الزامات آن احرام از میقاتی است که قبلاً نام آن برده شد و کوتاه کردن یا زدن مو است.

۲- آنچه زائران قران و افراد می بایست در لحظه ورود به مکه انجام دهند:

به زائران قران و افراد توصیه می شود در لحظه ی ورود به مکه طواف القدوم را انجام دهند و دو رکعت نماز به جا آورند. پس از آن, در صورتی که در حج قران هستند اجازه دارند سعی قران و در صورتی که در حج افراد هستند سعی حج را انجام دهند. همچنین می توانند پس از طَوَافُ الْإِلَاقَاةِ آن را انجام دهند. سپس, زائر تا روز عید در حالت احرام باقی می ماند.

موارد مهم:

اول: شرایط تائید طواف عبارتست از نیت، خلوص، و پوشاندن عورت (قسمتی از بدن که می بایست هنگام نماز پوشانده شود). نیت با قلب انجام می شود و نیازی به زبان آوردن آن نیست. شرایط تائید شامل کامل کردن هفت دور طواف که هرکدام از حجرالسدود شروع و به آن خاتمه می یابد، و طواف پشت حجر اسماعیل می شود. اگر طواف از داخل انجام شود صحیح نیست زیرا بیشتر حجر به کعبه تعلق دارد.

دوم: توصیه می شود در طواف عمره و القدوم شانه ی راست (فقط برای مردان) بدون پوشش باشد و در سه دور اول سرعت فرد زیاد باشد و در صورت امکان، قدم های نزدیک به هم بردارد. به این عمل رمل می گویند.

سوم: برای طواف و سعی نیازی به حفظ کردن و به خاطر سپردن چیزی ندارید، فقط می بایست آنچه را آرزو دارید از پروردگار بخواهید. زائر می تواند خداوند را تکریم کند و تکبیر "الله اکبر" و تحلیل گوید "لا اله الا الله" علاوه بر این می تواند چند آیه قرآن بخواند. زائر نمی بایست برای رسیدن به سنگ جمعیت را هل دهد و اگر به آن برسد می بایست آن را ببوسد و لمس کند. اگر این کار را نکند زمانی که رو به روی سنگ قرار بگیرد می بایست به آن اشاره کند، پس از آن رکن یمنی کعبه را بدون بوسیدن آن لمس کند. اگر دستش به آن نرسید بدون اشاره به آن می تواند رد شود.

چهارم: از میان شرایط تائید سعی، میتوان به نیت کردن، انجام سعی پس از طواف و هفت بار پیاده روی مسیر بین صفا و مروه اشاره کرد.

پنجم: اگر وقت نماز جماعت واجب است و زائر در حال انجام سعی یا طواف است، می بایست سعی خود را متوقف کند تا نماز جماعت را از دست ندهد. پس از انجام نماز از همان جایی که متوقف شده بود ادامه می دهد.^۱

۳- آنچه در روز ترویہ می بایست انجام شود:

روز ترویہ هشتمین روز ماه ذی الحجه است. در این روز به متمتع، که پس از انجام عمره از احرام خارج شده است، توصیه می شود تا قبل از ظهر برای حج احرام شود. بنابراین، او دوباره همه آنچه را که در میقات انجام داده بود مانند: حمام کردن، تمیز کردن و عطر زدن به خودش را دوباره انجام دهد. سپس او از مکانی که سکونت دارد احرام می شود. زائران قران و افراد احرام خود را که در میقات داشته اند نگاه می دارند. نیازی نیست که به مسجد مقدس بروند و دور کعبه طواف کنند. در عوض، از خانه هایشان به سمت منا می روند. نمازهای ظهر، بعد از ظهر، غروب و شب را به جا می آورند و نمازهای چهار رکعتی را دو رکعتی می خوانند. شب روز نهم را در منا می مانند و نماز صبح را در آنجا ادا می کنند. ماندن شب در منا بر طبق سنت است، بنابراین

^۱ از اول دور طواف شروع کند

اگر کسی آن را انجام ندهد ایرادی ندارد. هرکسی که قبل از روزتروه در منا سکونت داشته باشد از منا پیش از ظهر مانند سایر زائران احرام می شود و همان جایی که سکونت دارد می ماند.

۴- حضور در عرفه و آنچه که می بایست در آن روز انجام شود:

هنگامی که در روز نهم خورشید طلوع می کند، تمام زائران به آرامی به سمت عرفه حرکت می کنند و با صلابت التلبیه را می خوانند. زمانی که به عرفه می رسند در هر جایی در محدوده ی مرزهای آن می توانند اقامت داشته باشند. هیچ اجباری نیست تا به نزدیکی کوه بروند، آن را ببینید یا از آن بالا بروند. در زمان زوال (هنگامی که خورشید پائین می آید) نمازهای ظهر و بعد از ظهر را به جا می آورند و نمازهای چهار رکعتی را شکسته و دو رکعتی می خوانند. هر دو نماز با یک اذان و دو اقامه انجام می شود. پس از آن، زمانشان را تا غروب خورشید صرف تضرع و دعا کردن به درگاه پروردگار می کنند. پس از غروب خورشید، عرفه را به سمت مزدلفه ترک می کنند. اگر کسی عرفه را قبل از غروب ترک کند، می بایست دوباره به آنجا بازگردد و تا غروب خورشید در آنجا بماند و اگر چنین نکند می بایست به عنوان کفاره قربانی کند.

موارد مهم:

برای کسانی که بعد از غروب به عرفه می رسند کافی است برای لحظاتی در آنجا بمانند و یا حتی از آنجا عبور کنند. ماندن در عرفه با طلوع روز عید به پایان می رسد.

۵- گذراندن شب در مزدلفه:

زمانی که زائران به مزدلفه می رسند، نمازهای غروب و شب را با یک اذان و دو اقامه به جا می آورند. نماز شب چهار رکعتی را دو رکعت می خوانند و شب را در آنجا می مانند. زائران ضعیف و کم بنیه مانند زنان، کودکان، مردان مسن و کسانی که از آنها مراقبت می کنند پس از نیمه شب می توانند منا را ترک کنند. بهتر است افراد قوی که مسئولیت افراد ضعیف را برعهده ندارند تا طلوع خورشید در مزدلفه بمانند. پس از طلوع خورشید، زائران به سمت منا حرکت می کنند. قبل از نیمه شب برای هیچ زائری مجاز نیست که مزدلفه را ترک کند. هرکس که چنین کند گناهکار است و به عنوان کفارہ می بایست قربانی کند زیرا ماندن شب در مزدلفه یکی از الزامات حج است و حداقل می بایست تا نیمه شب را در آنجا ماند. برای کسانی که بعد از نیمه شب به مزدلفه می رسند همینکه برای لحظاتی در آنجا بمانند و یا از آن عبور کنند کفایت می کند.

۶- مراسم حج در روز عید:

زمانی که زائران مزدلفه را به سمت منا ترک می کنند، هفت سنگ را از مزدلفه و یا از سر راه خود به منا برمی دارند. هر سنگ می بایست به اندازه یک دانه نخود فرنگی باشد. توصیه می شود در لحظه ی ورود به منا بلافاصله به جمره العقبة سنگ پرتاب کنند. هر زائر هفت خرده سنگ را یکی از پی دیگری پرتاب می کند و میگوید "الله اکبر". سنگ ها می بایست در محل پرتاب (حوض) بیافتند. زمان پرتاب جمره العقبة تا غروب روز دهم ادامه دارد. به زائران قوی تر توصیه می شود سنگ ها را پس از طلوع روز ده پرتاب کنند. پس از پرتاب خرده سنگ ها به جمره العقبة زائران تمتع و قران حیوانی را قربانی می کنند^۱. زمان قربانی از طلوع روز عید آغاز می شود و غروب روز سیزدهم به پایان می رسد، یعنی روز عید و سه روز پس از آن. توصیه می شود قسمتی از گوشت قربانی را میل کنند، قسمتی را هدیه بدهند و قسمتی از آن را ببخشند.

بعد از قربانی زائران مرد می بایست سرخود را بتراشند یا موهای خود را کوتاه کنند و زنان می بایست به اندازه ی یک بند انگشت از موهای خود را کوتاه کنند. با پرتاب سنگ به جمره العقبة و کوتاه کردن مو، زائران در آن روز از احرام خارج می شوند و می توانند کارهایی را که از آن منع بودند مانند پوشیدن لباس های دوخته شده و عطر زدن

^۱ این زمان، وقت الهی داوطلبانه نیز هست.

انجام دهند. تنها کاری که تا طواف الإفاضة نمی توانند انجام دهند آمیزش جنسی با همسرانشان است. زائر پس از پرتاب سنگ، قربانی کردن، کوتاه کردن مو، می تواند در روز عید به مکه بازگردد و در صورتی که تمتع است طواف الإفاضة و سعی را به جا آورد و در صورتی که افراد یا قران است که در آن زائر طواف القدوم سعی را به جا نیاورده، انجام دهد. بهتر است در این روز طواف انجام شود هرچند که زائر اجازه دارد بعداً هم انجام دهد. زمان این طواف از نیمه شب روز دهم آغاز می شود و هیچ محدودیتی برای پایان آن وجود ندارد. با وجود این بهتر است تا پس از سه روز تشریق (روزهای ۱۱، ۱۲ و ۱۳ ماه ذی الحجه) طول نکشد.

موارد مهم:

- ۱) چهارمراسم و آئین دینی می بایست بلافاصله انجام شود و این چهارتا عبارتند از: پرتاب سنگ، قربانی کردن، زدن یا کوتاه کردن مو و سپس طواف الإفاضة. بهتر است اگر سعی پس از طواف الإفاضة انجام شود اما هیچ ایرادی ندارد اگر زائر ابتدا سعی را انجام دهد.^۱
- ۲) انجام دادن سه مراسم پرتاب سنگ، زدن مو و طواف الإفاضة با سعی (اگر قبلاً انجام نشده است) به زائر این اجازه را می دهد تا بتواند همه ی محدودیت های زمان احرام را از جمله

^۱ یعنی طواف را قبل از پرتاب سنگ انجام دهد یا سرش را قبل از طواف بتراشد.

- آمیزش جنسی با همسر انجام دهد. اگر دو مورد از این سه مورد انجام شود، زائر مجاز است تمام محدودیت های دوره احرام را به جز آمیزش جنسی با همسر انجام دهد.
- (۳) الهدی (قربانی حج) همان شرایط أضحیة (قربانی عید الأضحی) را دارد. مورد قربانی می بایست بالغ باشد مانند گوسفند جوانی که بیشتر از شش ماه سن دارد، گوسفند پیری که یک سال کامل سن دارد، گاوی که دو سال کامل و یا شتری که پنج سال کامل دارد. برای یک نفر یک گوسفند کفایت می کند و یک گاو و یا شتر برای هفت نفر است. مورد قربانی نمی بایست بیماری داشته باشد یا زیاد پیر، کور، یا لنگ باشد یا یکی از دست و پاها را از دست داده باشد. زائر نمی بایست از انجام قربانی غفلت کند، در عوض، می بایست از گوشت قربانی بخورد، بخشی از آن را میان مستمندان تقسیم کند یا اینکه پس از قربانی تمام آن را به مستمندان ببخشد. اگر نمی تواند این کار را خودش شخصا انجام دهد، کسی از جانب او می تواند این کار را انجام دهد.
- (۴) اگر فردی توانایی انجام قربانی را ندارد میتواند در عوض ده روز روزه بگیرد، که سه روز آن را در طی حج بگیرد و بهتر است اگر روزه ها را قبل از روز عرفه بگیرد. زائر می تواند این سه روز را در طی سه روز تشریق بگیرد. سپس، هفت روز باقی مانده را زمانی که به خانه بازگشت بگیرد.

۷- روزهای تشریق و آنچه زائر می بایست در این روزها انجام دهد!

روزهای تشریق روزهای یازده، دوازده و سیزده ام ماه ذی الحجه است. زائران می بایست اعمال زیر را در این روزها انجام دهند:

(۱) شب های این روزها را در منا بمانند. در این حالت می بایست بیشتر شب را در آنجا بمانند زیرا این یکی از الزامات حج است. اگر زائری بدون عذر موجه شب را در آنجا نماند گناه کار است و می بایست قربانی کند.

(۲) هر روز (سه روز) در زمان زوال می بایست به سه جمرات (سنگ های کوچک، متوسط و بزرگ) سنگ پرتاب کند و هر نماز را در زمان مقررش ادا می کند و نمازهای چهاررکعتی را دو رکعت میخواند.

۸- حالت پرتاب کردن سنگ:

در ظهر روز یازدهم زائر در سر راهش از منا بیست و یک خرده سنگ برمی دارد. هر سنگ می بایست به اندازه یک دانه نخود فرنگی باشد. زائر به سمت جمرۃ الصغری می رود و هفت سنگ را پرتاب میکند، دستش را بالا می برد و می گوید " الله اکبر". زائر می بایست اطمینان حاصل کند که همه ی سنگ ها در حوض می افتند. سپس به سمت جمره وسط می رود و هفت سنگ دیگر پرتاب می کند و هفت سنگ بعدی را به جمره ی بزرگ پرتاب می کند. در روز دوازدهم همان اعمال را پس از زمان زوال

انجام می دهد. زائران می توانند منا را در روز دوازدهم بعد از غروب خورشید ترک کنند. کسانی که قبل از طلوع خورشید ترک نمی کنند می بایست شب را در منا بمانند و در این مورد، در زمان زوال روز سیزدهم سه جمرات را پرتاب می کند. به این عمل تأخیر (تا روز سیزدهم) می گویند. این حالت بهتر از "عجله برای ترک کردن" است. زنان باردار، کودکان و مردان مسن که نمی توانند خودشان سنگ ها را پرتاب کنند می توانند شخصی را از جانب خود برای این کار مامور کنند.^۱

اصول حج:

حج چهار اصل دارد که عبارتند از: احرام شدن، ماندن در عرفه، انجام طواف و سعی. الزامات حج هفت مورد است که عبارتند از: احرام شدن از میقات، ماندن در عرفه تا غروب خورشید، شب را در مزدلفه گذراندن، شب سه روز تشریق رادر منا گذراندن، پرتاب سنگ، تراشیدن یا کوتاه کردن موهای سر و انجام طواف الوداع. کسی که یکی از این اصول را رعایت نکند حجش مورد قبول نخواهد بود. اگر یکی از این الزامات را رعایت ننماید می بایست در مکه قربانی کند و گوشت آن را در میان افراد مستند مسجد مقدس تقسیم نماید و از آن گوشت چیزی میل ننماید.

^۱ زائری که مامور این کار شده می بایست ابتدا سنگ های خود را پرتاب کند و سپس سنگ های کسی را که از جانش مامور شده. دلیل این کار اینست که پرتاب سه سنگ اول برای خودش و سه سنگ بعدی برای دیگری کاری سختی است.

۹- طواف الوداع:

زمانی که زائر همه ی مراسم حج را انجام داده است و میخواهد به منزل خود باز گردد، می بایست بدون سعی هفت دور طواف الوداع دور کعبه انجام دهد. اگر ایشان طواف افاضه را تا لحظه ی برگشت خود به تعویق انداخته همین طواف کفایت میکند. زنانی که حیض شده اند از انجام این طواف معافند و می توانند بدون انجام آن به خانه ی خود بازگردند.

هشدار در مورد اشتباهاتی که زائران در مراسم حج مرتکب می شوند:

برخی از این اشتباهات به عقیده مربوط می شوند و برخی دیگر به قوانین عملی مرتبطند. از جمله آنهایی که به عقیده مرتبطند می تواند به اینکه برخی زائران در مکه یا مدینه قبور را زیارت می کنند تا از مردگان کمک یا بخشش بطلبند و یا با استفاده از آنها و از طریق آنها از خدا چیزی طلب کنند. همه ی این اعمال نمونه ی چند خدایی و ابتکار است و با هدایت پیامبر، درود و رحمت خدا بر او باد، در تضاد است. طبق سنت پیامبر، درود و رحمت خدا بر ایشان، هدف از زیارت قبور به یاد آوردن زندگی پس از مرگ، عبادت پروردگار و درخواست بخشش و رحمت برای مردگان مسلمان است. چنین زیارت هایی شرایط خاص دارد و از جمله آن شرایط می توان به این اشاره کرد که این زیارت ها نباید یک سفر

خاص محسوب شود و تنها مردها می توانند به این زیارت بروند , همانطور که پیامبر, درود و رحمت خدا بر او باد, فرموده اند " من پیش از این شما را از زیارت این قبور منع می کرده ام ولی اکنون شما می توانید آنها را زیارت کنید, چرا که به به راستی این قبور شما را به یاد جهان پس از مرگ می اندازد". این حدیث مردان را مخاطب خود قرار داده است و پیامبر زنانی را که مکررا به زیارت این قبور می روند نفرین کرده است. پیامبر, درود و رحمت خدا بر او باد, به زیارت این قبور میروفته تا برای مردگان از خداوند طلب بخشش و رحمت کند. این است رهنمود پیامبر, درود و رحمت خدا بر او باد. بر طبق رهنمود پیامبر, درود و رحمت خدا بر او باد, قبور را به دو دلیل می بایست زیارت کرد یکی به دلیل هشدار دادن و دیگری برای درخواست رحمت و بخشش برای مردگان از خداوند.^۱

در عوض زیارت این قبور به منظور عبادت کردن در آنجا, متبرک شدن, مسئلت جستن از مردگان برخلاف رهنمود پیامبر, درود و رحمت خدا بر او باد, است. علاوه بر این, اینگونه اعمال نوعی شریک قائل شدن برای پروردگار است و چند خدائی محسوب می شود چیزی که با مراسم و آئین حج در تضاد است.

برخی از زائران خودشان را خسته می کنند و پول و انرژی خود را هدر می دهند تا مکان های یاد شده را در مکه و مدینه زیارت کنند. این مکان ها در مکه شامل غار حرا, غار ثورو

^۱ در صورتی که مردگان مسلمان باشند.

سایر مکان‌هایی است که زیارت آنها توصیه نمی‌شود. این مکان‌ها در مدینه عبارتند از هفت مسجد، مسجد دو قبله‌ای، مشخص کردن برخی مکان‌ها برای عبادت، تضرع و در آنها متبرک شدن. زیارت چنین مکان‌هایی در مکه و مدینه و عبادت پروردگار در آنجا عملی نوآورانه در اسلام است، زیرا هیچ مسجدی وجود ندارد که به خاطر آنها سفری انجام شود مگر سه مسجدی که در این حدیث نام برده شده است: "مسجد مقدس، مسجد پیامبر و مسجد الاقصی". مسجد قباء تنها برای آنهایی که در مدینه سکونت دارند به این سه مسجد اضافه شده است. مکان یا مسجد دیگری در مکه یا مدینه یا جای دیگری^۱ وجود ندارد که زیارت آن لزومی داشته باشد و هیچ مدرکی هم برای آن وجود ندارد. زمانی که زائران به مکه می‌روند تا پاداش پروردگار را به دست آورند، می‌بایست آنچه را که توسط خدا و پیامبر او توصیه شده انجام دهند.

اگر زائران زمانشان را صرف عبادت در مسجد مقدس و مسجد پیامبر سلام الله کنند و پول خود را در راه مردم نیازمند خرج کنند خداوند به آنان پاداش خواهد داد. در عوض، اگر زمان و پول خود را صرف کفر و خرافات کنند از سوی خدا تنبیه خواهند شد. بنابراین، زائران می‌بایست به این مسائل آگاه باشند و دنباله‌رو مردم غافل و بدعت‌آور در دین نباشند. علاوه بر این، نباید گول مطالب کفری را بخورند که توسط افراد در راهنماهای مختلف

^۱ به جز زیارت قبور بر طبق آنچه پیشتر گفته شد مجاز است.

نوشته می شود. در عوض می بایست آنچه را که طبق قرآن و سنت جمع آوری شده آموخت تا اعتقاداتمان صحیح و معتبر باشد.

اشتباهاتی که مربوط به مراسم حج می شود عبارتند از:

اول: اشتباهاتی که در طی احرام رخ میدهد:

(۱) برخی از زائران که با هواپیما سفر میکنند و احرام خود را تا زمانی که به فرودگاه جده برسند به تاخیر می اندازند. این کار اشتباه است زیرا میقاتی را که سر راه خود به مکه از آن گذشته اند را از دست داده اند. پیامبر سلام الله در مورد پنج میقات نام برده شده می فرماید: " این میقات ها برای مردمش و کسانی است که از مردم آنها نیستند ولی از آنجا می گذرند و نیت کرده اند که حج یا عمره را انجام دهند". بنابراین کسی که می خواهد حج یا عمره انجام دهد و زمانی که سوار هواپیماست و از این bnnb b میقات عبور می کند و یا از موازات آن می گذرد می بایست از این مکان احرام شود. اگر این میقات را از دست بدهد و در مکان دیگری احرام شود، گناهکار محسوب می شود زیرا یکی از الزامات مراسم حج را انجام نداده است. در این مورد فرد می بایست به عنوان کفاره قربانی انجام دهد زیرا جده تنها میقات برای مردمانش و کسانی است که نیت کرده اند زمانی که آنجا هستند حج یا عمره انجام دهند.

۲) برخی از زائران عکس های یادگاری از احرامشان می گیرند. این عکس ها را نگاه می دارند تا به دوستانشان نشان دهند، این عمل به دو دلیلی اشتباه است:

اولاً، عکسبرداری براساس احادیثی که در این رابطه است نوعی نافرمانی است و گناه محسوب می شود و برای کسی که این عمل را انجام می دهد مجازات در نظر گرفته شده است. هنگامی که فرد غرق در عبادت شده است، صحیح نیست که عبادتش را با عملی گناه آغاز کند.

دوماً، این عمل نوعی ریا محسوب می شود زیرا زائر مایل است عکس های او را زمانی که در حالت احرام بوده است ببیند. ریا عملی نهی شده است و از بین برنده ی اعمال است. علاوه بر این شرک اصغر است و یکی از مشخصه های فرد ریاکار است.

۳) برخی از زائران گمان می کنند که می بایست هرآنچه نیاز دارند را از جمله دمپایی، پول و همه ی متعلقات خود را از لحظه ی احرام شدن بیاورند و اینکه اجازه ندارند از چیزهایی که خودشان در زمان احرام نیاورده اند استفاده کنند. این باور اشتباه است و زائر نیازی به انجام این کار ندارد. هیچ منعی برای استفاده از وسایلی که وی در زمان احرام شخصا با خودش نیاورده نیست، بلکه زائر اجازه دارد هرچه را می خواهد و نیاز دارد بخرد. علاوه براین، زائر می تواند لباس

های احرام خود را با شبیه آن لباس های تعویض کند، حتی کفش های خود را می تواند عوض کند. تنها کاری که زائر نمی بایست انجام دهد این است که اعمالی را که در زمان احرام منع شده را انجام ندهد.

۴) برخی از زائران مرد پس از احرام پوشش خود را از روی شانه راست خود بر می دارند که به آن الاضطباع می گویند. این حالت تنها در زمان طواف (القدوم و عمره) مجاز است. در سایر موارد شانه های می بایست با ردا پوشیده شود.^۱

۵) برخی از بانوان گمان می کنند لباس احرامشان می بایست سبز باشد. این تصور اشتباه است و هیچی رنگی خاصی برای لباس احرام بانوان مشخص نشده است. بانوان می توانند لباس های معمولی خود را بدون داشتن زیوآلات برتن کنند. لباس های بانوان نه تنها برای احرام بلکه در سایر موارد نمی بایست تنگ و یا نازک باشد.

۶) برخی از بانوان چیزی مانند دستار یا عمامه روی سر خود می گذارند تا بدین وسیله از تماس آنچه به وسیله ی آن صورتشان را می پوشانند با صورتشان جلوگیری شود. این باور اشتباه است زیرا هیچ مدرکی برای آن وجود ندارد و طبق حدیثی که توسط حضرت عایشه بیان شده است زنان سابق بر این در زمان احرام صورت هایشان را از مردان می پوشاندند. اما ایشان نگفته است که از چیزی شبیه دستار یا عمامه استفاده

^۱ زیرا این امر مخصوصا در هنگام نماز خواند بهتر است.

می کرده اند. بنابراین ایرادی ندارد اگر پوشش صورت با صورتشان تماس پیدا کند.

۷) برخی زنانی که حیض هستند چون گمان می کنند پاکی یکی از شرایط تأیید احرام است، زمانی که از میقات میگذرند احرام نمی شوند. این تصور اشتباه است زیرا حیض احرام را نامعتبر نمی کند. بانوی زائری که حیض شده است می تواند احرام شود و همه ی مراسم آئین حج را به جز طواف انجام دهد که آن را می تواند تا زمان پاکی خود به تاخیر بیندازد. اگر میقات را از دست بدهد می بایست بازگردد و احرام شود و یا به عنوان كفاره قربانی کند زیرا یکی از الزامات را انجام نداده است.

دوم: اشتباهاتی که در طواف رخ می دهد:

۱- برخی از زائران مناجات هایی را که در راهنمای مراسم وجود دارد می خوانند. برخی اوقات، فردی این مناجات ها را می خواند و دیگران به طور دسته جمعی تکرار می کنند. این کار به دو دلیل اشتباه است:

اولاً: این عمل بر طبق شریعت نیست و پیامبر سلام الله نفرموده اند که در هنگام طواف نیایش گفته شود.

ثانیاً: راز و نیاز دستع جمعی نوعی بدعت است و باعث پرت شدن حواس سایر زائران می شود. زائران مجازند هرکدام به تنهایی با صدای آهسته مناجات کنند.

۲- برخی از زائران رکن یمانی را می بوسند در حالی که این عمل اشتباه است و باید تنها لمس شود و حجرالسود می بایست بوسیده شود. در صورتی که جمعیت زیاد باشد تنها اشاه کردن به سمت حجرالسود کفایت می کند. رکن یمانی تنها می بایست لمس شود و نه باید بوسیده شود و نه در زمان شلوغی به سمت آن اشاره کرد. سایر رکن ها نه باید لمس و نه بوسیده شوند.

۳- برخی از زائران دیگران را هل می دهند تا به حجرالسود برسند و آن را ببوسند یا لمس کنند. زائران اجازه این کار را ندارند زیرا این کاری سخت و خطرناک است و ضمناً در جمعیتی که مختلط از مرد و زن است نوعی فتنه محسوب می شود. زائران فقط اجازه دارند فقط در صورتی که ممکن است، حجر السود را ببوسند و لمس کنند. در غیر این صورت، اشاره کردن به سمت آن بدون هل دادن دیگران به خطر افتادن یا اغوا شدن (غیر عمدی) توسط زنان، کفایت می کند. علاوه براین اساس اعمال عبادی بر پایه آسانی و راحتی است مخصوصاً اینکه بوسیدن و لمس حجرالسود تنها زمانی توصیه می شود که این کار امکان پذیر باشد. در صورتی که این امکان وجود ندارد، اشاره کردن به سمت آن کفایت می کند. بنابراین هل دادن جمعیت در این مورد گناه محسوب می شود. چطور ممکن است زائری با انجام گناه به دنبال دست یابی به ثواب باشد.

سوم: اشتباهات کوتاه کردن مو پس از حج یا عمره:

برخی از زائران فقط میزان کمی از موهای خود را می برند که کافی نیست و با این کار آئین به درستی و کمال انجام نمی شود. کوتاه کردن مو به معنای کوتاه کردن تمام سر است و جانشینی برای تراشیدن کل سر است. پس موهای تمام سر می بایست کوتاه شود. خداوند می فرماید: ﴿مُحْلِقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ﴾ [48: 27]. به کسی که تعدادی از موهایش را کوتاه می کند گفته می شود بخشی از موهایش را کوتاه کند نه تمام سرش را.

چهارم: اشتباهاتی که هنگام ماندن در عرفه رخ میدهد:

(۱) برخی از زائران به محل اقامت خود توجه نمی کنند و نگاهی به بنرهای هدایت کننده که محدوده ی مرزهای عرفه را مشخص می کند نیز نمی اندازند. فردی که چنین کند و در مرزهای عرفه نباشد حجتش غیر معتبر است. زائران می بایست به این امر توجه داشته باشند و مطمئن باشند که در مرزهای عرفه هستند.

(۲) برخی از زائران اعتقاد دارند بالا رفتن از کوه الرحمه و دیدن آن اجباری است. بنابراین این مسئولیت خطیر را بر شانه های خود احساس کرده و این خطر را بر جان می خردند تا به هدف خود دست یابند. چیزی که الزامی است ایستادن در عرفه است، حال خواه زمان راز و نیاز کوه را ببینند یا نبینند،

همانطور که رسول الله می فرمایند : "در همه جای عرفه می توانید باشید اما به عرنه وارد نشوید". چیزی که امر شده این است که روی خود را به سمت کعبه بگردانید.^۱

۳) برخی از زائران عرفه را قبل از غروب خورشید ترک می کنند که این عمل مجاز نیست، زیرا وقت عزیمت بعد از غروب خورشید تعیین شده است. هرکس عرفه را قبل از این زمان مشخص ترک نماید و قبل از غروب خورشید بازنگردد می بایست به عنوان کفاره قربانی انجام دهد زیرا یکی از الزامات حج را انجام نداده است. این زمان مشخص بر طبق عمل حضرت محمد معیین شده است. ایشان تا غروب خورشید در عرفه می ماندند. ایشان فرموده اند: "آئین و مراسم مذهبی خود آنگونه انجام دهید که من انجام می دهم."

پنجم: اشتباهاتی که در مزدلفه رخ می دهد:

زمانی که زائران به مزدلفه می رسند، نمازهای مغرب و عشاء را با هم می خوانند. شب را در آنجا می مانند و تا طلوع خورشید با پروردگار راز و نیاز می کنند. سپس به سمت منا حرکت می کنند. کسانی مانند زنان، مردان مسن و کودکان که عذر موجه دارند می توانند بعد از نیمه شب آنجا را ترک کنند.

با این حال برخی اشتباهات ممکن است در انجام این آئین رخ دهد و زائران از این که در مرزهای مزدلفه هستند اطمینان

^۱کوه قبله نیست.

حاصل نمی کنند و شب را در جایی خارج از مرزهای آن می مانند. برخی دیگر از زائران مزدلفه را قبل از نیمه شب ترک می کنند و شب را در آنجا نمی مانند. هرکس بدون عذر موجه چنین کند می بایست به عنوان کفاره قربانی کند و از خداوند منان طلب بخشش کند زیرا یکی از الزامات حج را انجام نداده است.

ششم: اشتباهات که در پرتاب سنگ رخ می دهد:

پرتاب سنگ یکی از الزامات حج است. در این مورد زائر می بایست در روز عید به جمره العقبة و در ایام تشریق به سه جمرات سنگ پرتاب کند. جمره العقبة از نیمه شب روز عید شروع می شود در حالی که زمان سه جمرات پس از زمان زوال روزهای تشریق است. برخی از زائران در انجام این آئین دچار اشتباه می شوند، از جمله:

(۱) برخی از زائران بدون توجه به زمان خاص پرتاب سنگ در هر زمانی این کار را انجام می دهند، یعنی جمره العقبة را قبل از نیمه شب عید و یا سه جمرات را قبل از زمان زوال در ایام تشریق پرتاب می کنند. هرکسی که سنگ ها را قبل از زمان معین خود پرتاب کند می بایست این عمل را دوباره در زمان مشخص خود انجام دهد در غیر این صورت این عمل مورد قبول واقع نخواهد شد و مانند کسی است که پیش از زمان مقرر نمازی را می خواند.

۲) برخی از زائران ترتیب سه جمرات را راعیت نمی کنند یعنی یا با جمره بزرگ و یا متوسط شروع می کنند. این عمل اشتباه است و می بایست با جمره کوچک آغاز شود و سپس متوسط و در نهایت بزرگ.

۳) برخی از زائران سنگ ها را به جایی غیر از حوض جمره پرتاب میکنند، مثلاً سنگ ها را از فاصله ی زیاد پرتاب می کنند و در نتیجه سنگ ها وارد حوض نمی شوند. در این صورت این عمل قبول نیست و فرد می بایست آن را تکرار کند زیرا سنگ ها می بایست در محل مشخص شده بیافتند. دلیل اینگونه اشتباهات تنبلی، عجله یا بی دقتی است.

۴) سایر زائران سنگ های روزهای دوم و سوم را همراه سنگ های روز اول پرتاب می کنند و سپس بدون به اتمام رساندن آئین حج سفر می کنند. برخی دیگر خودشان سنگ های روز اول تشریق را پرتاب می کنند و برای ما بقی شخصی را نایب خود برای این عمل می کنند. این عمل نوعی دستکاری در اعمال حج است و نوعی وسوسه از سوی شیطان است زیرا زائر سختی را قبول می کند و برای انجام آن پول خرج می کند. بنابراین وقتی به پایان مراسم می رسد شیطان او را فریب می دهد که برخی از مراسم مانند پرتاب سنگ، ماندن شب در منا در ایام تشریق، انجام طواف الوداع در زمان معین خود را انجام ندهد. این امر بدان دلیل است که زمان مشخص طواف الوداع در روزهای آخر حج و پس از انجام دادن آئین حج است. برای زائر بهتر است که زمان، پول و انرژی اش را با انجام مراسم حج هدر ندهد. خداوند متعال می فرماید: ﴿وَأَتِمُّوا

الْحُجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ»^۱. در این آیه " به اتمام رساندن حج و عمره" به معنای به اتمام رساندن همه ی مراسم و آئین حج , صادقانه نیت به احرام و حج کردن برای پروردگار است.
 (۵) برخی از زائران معنای "شتافتن" را در این آیه به اشتباه برداشت می کنند, خداوند می فرماید: ﴿فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾^۲

آنها به اشتباه گمان می کنند: " شتافتن در عزیمت در دو روز" به معنای روز عید و روز پس از آن است, بنابراین, در روز یازدهم ماه ذی الحجه آنجا را ترک می کنند و می گویند عزیمت را تعجیل می بخشم. این تصور کاملاً غلط است زیرا آن دو روز, روزهای یازدهم و دوازدهم است. هرچند ترجیح بر آن است که زائر تا روز سیزدهم سفرش را به تاخیر بیندازد و پس از پرتاب سنگ ها پس از زمان زوال آنجا را ترک کند.

هفتم: اشتباهاتی که در زیارت مسجد پیامبر رخ می دهد:

هیچ شکی نیست که زیارت مسجد پیامبر سلام الله بر طبق سنت است و ایشان فرموده اند: "تنها برای زیارت این سه مسجد می توان سفر کرد: مسجد مقدس, مسجد خودم و مسجد الاقصی". ایشان فرموده اند ثواب نماز خواندن در این مسجد هزار برابر نماز

^۱ [2: 196]

^۲ [2: 203]

خواندن در هر مسجدی به جز مسجد مقدس است. این حرف سندی است بر روا بودن سفر برای زیارت به این مسجد. با این حال برخی از زائران در مورد این موضوع دچار اشتباه می شوند از جمله:

(۱) برخی از زائران بر این باورند که زیارت مسجد رسول ربّی به حج و یا آئین آن دارد. این باور اشتباه است زیرا این مسجد را در هر زمانی می توان زیارت کرد و به حج ارتباطی ندارد. بنابراین کسی که در سفر حج خود این مسجد را زیارت نکند زیارت او قبول و صحیح است.

(۲) برخی دیگر از زائران بر این باورند که زیارت مسجد رسول الله الزامی است. این باور اشتباه است زیرا زیارت این مسجد عملی بر طبق سنت است. بنابراین اگر فرد مسلمانی در دوران زندگی خود این مسجد را زیارت نکرده است هیچ ایرادی ندارد. در عوض کسی که این مسجد را زیارت کند عملی صالح انجام داده و ثواب خواهد کرد.

(۳) برخی زائران تصور می کنند زیارت مسجد پیامبر به معنای زیارت قبر ایشان است. این تصور اشتباه است زیرا تنها سفر برای زیارت مسجد پیامبر با نیت عبادت در آن مجاز است. زیارت قبر حضرت رسول و قبور همراهان ایشان و شهدا نمی بایست هدف اصلی سفر باشد بلکه در سفر می توان به زیارت آن قبور نیز رفت. دلیل این امر این است که رسول الله سفر با هر نیتی به جز زیارت سه مسجد را منع کرده اند. بنابراین زائران مجاز نیستند به نیت زیارت قبور پیامبر و

اولیا سفر کنند. به همین ترتیب سفر به نیت عبادت و نماز خواندن در هر مسجدی به جز سه مسجد ذکر شده روا نیست. حدیث هایی که زیارت قبر پیامبر سلام الله را توصیه می کنند، همانطور که امامان و فقها می گویند حدیث هایی جعلی هستند. هرچند به آنهایی که مسجد پیامبر را زیارت می کنند توصیه می شود که قبر حضرت محمد و یارانشان را نیز زیارت کنند. این کار به این شرط مجاز است که زیارت قبور را به صورت قانونی با این نیت انجام دهند که برای مردگان آرامش مسئلت کنند و با خدا راز و نیاز و مناجات کنند تا رحمت و خرسندی پروردگار شامل حالشان شود. در عوض زیارت قبور به منظور کمک طلب کردن از مردگان و تقاضا از آنان برای دسترسی به خواسته هایشان نماد چند خدایی است و روا نمی باشد.

۴) از میان سایر اشتباهات می توان به این تصور اشتباه که برخی گمان می کنند می بایست در هنگام زیارت مسجد پیامبر یک تعداد مشخص مثلا چهل رکعت نماز خواند، اشاره کرد. این تصور اشتباه است و تا به حال شنیده نشده که پیامبر رسول الله تعداد مشخصی رکعت را برای فردی که مسجد را زیارت می کند مشخص کرده باشد. علاوه بر این، حدیثی که چهل رکعت را بیان می کند ساختگی است و اعتباری ندارد. بدین ترتیب مسلمانان هر تعداد رکعتی که مایل باشند می توانند در این مسجد بخوانند.

۵) از میان اشتباهاتی که ممکن است در هنگام زیارت مسجد رسول الله انجام شود می تواند به راز و نیاز با صدای بلند

اشاره کرد. زائران بر این باورند که راز و نیاز در نزدیکی قبر ایشان مزیت بالایی دارد و مجاز است. این تصور کاملاً اشتباه است، و مجاز نیست کسی در نزدیکی قبر با خدا راز و نیاز کند و حتی اگر در آنجا فقط با خدا راز و نیاز کند از آنجایی که بدعت و نماد چند خدایی است، مجاز نمی باشد. علاوه بر این پیشینیان صالح ما هیچ کدام در کنار قبر حضرت محمد سلام الله راز و نیاز نمی کردند و فقط برای ایشان در آنجا طلب آرامش می کردند و آنجا را ترک می کردند. بنابراین هر کسی که می خواهد با خدا راز و نیاز کند می بایست رو به قبله کرده و این عمل را در مسجد انجام دهد نه در مجاورت قبر، زیرا قبله ی راز و نیاز کعبه است، پس از این حقیقت آگاه باشد.

گناه کبیره ی دیگری که هنگام زیارت مسجد رسول الله رخ می دهد این است که زائران به زیارت مکان ها و مساجدی در مدینه می روند که مجاز نیست. علاوه بر این زیارت چنین مکان هایی نمونه ای از بدعت است که منع شده است. از جمله نمونه های این مساجد می توان به مسجد الغمامه، مسجد دو قبله، هفت مسجد و مکان های مشابه اشاره کرد که مردم عادی و غافل گمان می کنند زیارتشان مجاز است. این یکی از اشتباهات بزرگ است زیرا به جز مسجد پیامبر و مسجد قبا مسجد دیگری در مدینه نیست که با نیت عبادت در آنجا میتوان آن را زیارت کرد.

سایر مساجد مدینه مانند مساجد بقیه ی نقاط جهان است و هیچ کدام از آنها به دیگری برتری ندارند. بنابراین مسلمانان می

بایست از این امر آگاه باشند و وقت و سرمایه ی خود را صرف اموری نکنند که آنها را از خدا و الطافش دور می کند. کسی که اعمال عبادی را انجام دهد که خداوند و رسولش آن عمل را دستور نداده اند، عمل رد خواهد شد و آن فرد گناهکار محسوب می شود زیرا حضرت محمد سلام الله می فرمایند: " کسی عملی را که ما توصیه نکرده ایم انجام دهد آن عمل پذیرفته نخواهد شد". در میان اعمال و گفتار حضرت محمد هیچ مدرکی برای مجاز بودن زیارت هفت مسجد، مسجد دو قبله و مسجد الغمامة وجود ندارد. در عوض، این امری است ابداعی و بدعت است و می بایست از آن احتراز کرد. از پروردگار منان خواستاریم تا واقعیت را همانگونه که هست به ما نشان دهد و به ما قدرتی عنایت فرماید تا آن را رعایت و از آن پیروی کنیم و به ما اجازه دهد تا اشتباهات را ببینیم و قدرتی عطا فرماید تا از آنها دور بمانیم. ستایش از آن خدا، پروردگار جهانیان، است و درود و رحمت خدا بر محمد و خاندانش.